

СЕКЦІЯ 4
СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ
УКРАЇНИ: МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ, ЗАГРОЗИ

УДК 330

Бурка Олександр
студент групи ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Панухник Олена

д.е.н., професор, завідувачка кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Тернопіль, Україна

Oleksandr Burka

student of the PFm-51 group

Ternopil National Technical University named after Ivan Pulyuy
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Olena Panukhnyk

Doctor of Economics, professor, head of the Department of Economics and Finance
Ternopil National Technical University named after Ivan Pulyu

Ternopil, Ukraine

**СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ: МОЖЛИВОСТІ,
ВИКЛИКИ, ЗАГРОЗИ**
**CURRENT DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL MARKET OF UKRAINE:
OPPORTUNITIES, CHALLENGES, THREATS**

На сучасному етапі розвитку економіки України виникає більша необхідність функціонування конкурентоспроможного фінансового ринку. Економіка нашої країни є молодою, порівняно із розвиненими країнами, та формується під дією багатьох трансформаційних процесів. Серед найбільш відчутних драйверів цих змін слід відзначити воєнні дії, євроінтеграційні реформи та пандемія COVID-19.

Країни з розвинутою економікою сформували свої фінансові ринки як особливі середовища для успішного функціонування економіки та соціальної сфери. Отже, фінансовий ринок – це наслідок потреби в додатковій формі мобілізації ресурсів для забезпечення сталого розвитку економіки держави. Правильно сформований фінансовий ринок – це ринок, який точно і вчасно відображає попит і пропозицію фінансових ресурсів і з найменшими витратами забезпечити роботу процесу «постачальник-споживач» грошей та/або капіталу [1].

Щоб доступно оцінити роботу та розвиток фінансового ринку необхідно опрацювати три його складові: ринок капіталу, валютний ринок та грошовий ринок.

Ринок капіталу. Це частина фінансового ринку, де формується попит і пропозиція на середньостроковий та довгостроковий позичковий капітал. Основні причини трансформації цього ринку є військові дії на території України та Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів" від 20 серпня 2020 року [2].

24 лютого 2022 року з 11:00 години НКЦПФР ввела обмеження на здійснення операцій на ринках капіталу та організованих товарних ринках. Це було зроблено, аби протистояти панічним діям, які могли б обвалити ринки, а також зберегти дані та права власності. Згодом «заморожування» ринків дозволило знайти активи, пов'язані з агресорами – російською федерацією та республікою білорусь, та обмежити можливості таких компаній

вести бізнес в Україні. Ця подія значно зупинила розвиток ринку капіталу, який до початку війни розвивався швидкими темпами [3].

До 24 лютого 2022 року ринок капіталів у перспективі розвивався досить не погано. Українці мали змогу брати участь у торгах цінними паперами за допомогою брокерів. За даними Міністерства Фінансів України, найпопулярнішими брокерами були Interactive Brokers, Exante, FreedomFinance. Варто також зауважити, що на ринку капіталу появилися нові площадки, які дозволили кожному українцю купувати акції та фонди у невеликих кількостях, що стало дуже популярним серед «молодих інвесторів». Фаворитом серед таких площадок став Mono Invest. Новий застосунок із зручним та інтуїтивним інтерфейсом дозволив купувати акції іноземних компаній у кілька кліків. У цьому процесі, Mono Invest виступив ще одним посередником (див рисунок 1). Депозитарна установа відкривала рахунок у брокера та від імені інвестора надсилала запити для участі у торгівлі. Нажаль, відповідно до рішення НБУ, торгівля через цю площадку була обмежена через військові дії на території України [4].

Рис. 1 Схема роботи торгової площадки

Примітка: розроблено авторами самостійно на основі даних сервісу «Сімейний Бюджет» [5]

Ще одним фінансовим інструментом який пов'язаний із сьогодишньою ситуацією є облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), а саме військові облігації. Від початку війни Україна залучила понад 55 млрд грн, близько \$114 млн і 176 млн євро. Для українців, купівля військових облігацій є найкращим варіантом комбінування інвестицій та допомоги державі. Зараз, дохідність за ОВДП є нижчою ніж прогнозована інфляція, однак купівля облігацій значно привабливіша ніж депозити у банківських установах. Інтерес до цінних паперів підтверджують і банки. Високі показники продажу військових облігацій фіксують у Монобанк (більше ніж 1 млрд грн), ПриватБанк (300 млн грн), Альфа-банк (705 млн гривень) та ПУМБ (58,5 млн грн). Співзасновник Монобанк, Олег Гороховський зазначив, що близько 65% усіх приватних покупців військових облігацій роблять це через Монобанк. Такий розподіл зумовлюють популярність банку та його комісійні винагороди (див. Табл. 1) [6-7].

Відповідно до даних Таблиці 1, монобанк, ПУМБ та Альфа-банк мають найкращі умови для інвесторів. Розподіл частки на ринку залежить від репутації та популярності банку.

Міністерство цифрової трансформації України додало функцію купівлі облігацій у сервісі Дія. Кожен інвестор може обрати облігацію під назвою тимчасово окупованого міста/території України. Кошти за них повертаються на карту «Підтримка», через 3, 6, 12 або більше місяців. Номінал 1 акції 1 000 грн.

Таблиця 1

Комісії за придбання військових облігацій у банках

БАНК	Мінімальна сума інвестицій	Плата за відкриття рахунку	Комісія за купівлю	Плата за обслуговування рахунку	Плата за погашення облігацій
monobank	1 облігація	відсутня	відсутня	відсутня	відсутня
ПУМБ	1 облігація	відсутня	відсутня	відсутня	відсутня
Альфа-Банк	1 облігація	відсутня	відсутня	відсутня	відсутня
Приватбанк	100 тис. грн	300 грн	200 грн	50 грн на місяць	100 грн за нарахування доходу; 150 грн за погашення

Ще одним драйвером змін для ринку капіталів став Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів" від 20 серпня 2020 року. Відповідно до нього було змінено терміни, вимоги до учасників ринку та повноваження регулятора – Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). Цей закон вивів деривативи із «сірої зони», так як раніше закон регулював лише цінні папери.

Віртуальні активи в Україні розвиваються дуже швидко, ще спочатку 2013 року, коли появився перший Bitcoin. Потенціал України, як однієї з провідних країн у сфері віртуальних активів, величезний. Адже вже сьогодні наша країна, за даними провідної аналітичної компанії Chainalysis, є номером один у світі за індексом застосування криптоактивів серед населення. Також Мінцифри розробляє проєкт змін до Податкового кодексу, що передбачає більш лояльніше оподаткування учасників ринку ВА (відсутність ПДВ, зменшення ставки податку з прибутку, отриманого від діяльності на ринку ВА). Проєкти у цьому напрямку постійно розвиваються, тому України має змогу стати найкращою країною для роботи із віртуальними активами [8].

Валютний ринок. Ринок, на якому гроші однієї країни використовують для купівлі валюти іншої країни не має такого ж успіху в Україні як ринок капіталів. Для українців доступні різні валюти для купівлі/продажу, однак цей ринок перебуває у занепаді через військові дії. Операції з валютою в банках була обмежені через військові дії. Деякі з них доступні у касах банків з певними обмеженнями, у онлайн – режимі вони заборонені [9].

Нещодавно НБУ запровадив нову вимогу для обмінників – зняти табло із обмінним курсом, що викликало подив для українців. Це було впроваджено для зменшення паніки та хаотичної купівлі валюти на фоні девальвації гривні.

Ще однією важливою деталлю для валютного ринку був дозвіл купівлі гривні закордонними банками (наприклад, у Польщі) для забезпечення потреб українців-біженців. Однак, це було тимчасове рішення.

Грошовий ринок. На грошовому ринку формується ціна короткострокових фінансових ресурсів. Здійснюючи операції на грошовому ринку, Національний банк впливає на вартість таких ресурсів. Це є важливим для ефективного функціонування монетарного трансмісійного механізму, завдяки якому рішення, що приймає Національний банк в монетарній сфері, впливають на цінові процеси в державі.

Український індекс міжбанківських ставок овернайт (англ. Ukrainian OverNight Index Average, **UONIA**) – середньозважена процентна ставка за міжбанківськими операціями, пов'язаними з наданням (розміщенням) гривневих ресурсів. Отже, UONIA дає змогу

об'єктивніше визначати ринкову вартість гривневих ресурсів на міжбанківському кредитному ринку. На Рисунку 2 зображено ріст індекс у розрізі 1 року. Як бачимо, до 1 червня індекс становив 9%, після – 23%. Це свідчить, що вартість гривневих ресурсів зросла. Такий ріст пов'язаний із підняттям облікової ставки НБУ до рівня 25% [10].

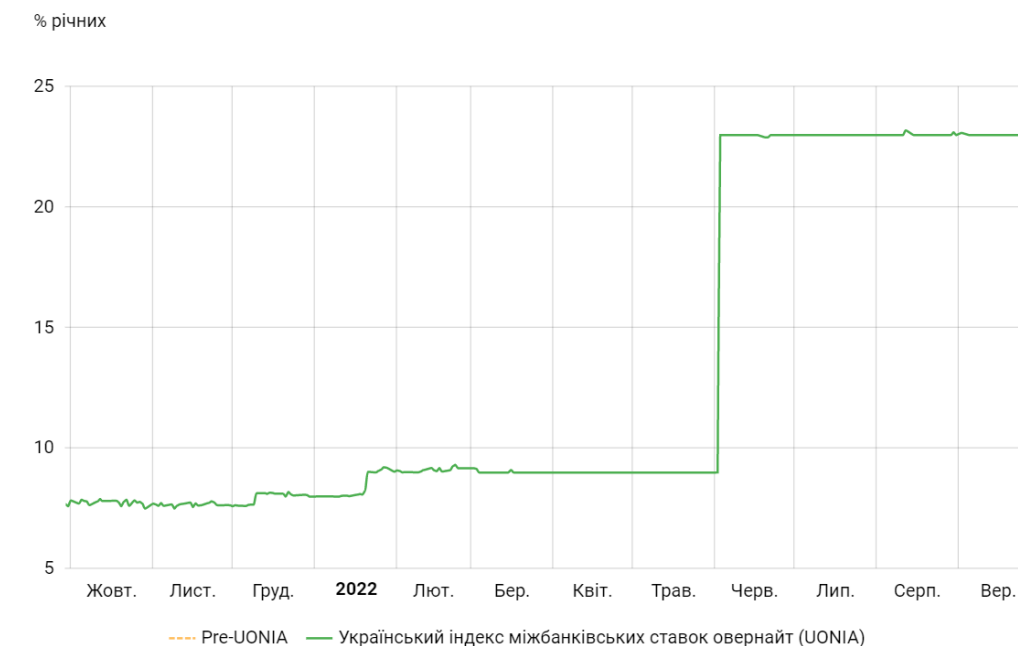

Рисунок 2. Динаміка UONIA [10]

Зважаючи на все вищесказане, варто зазначити, що фінансовий ринок України впевнено розвивається, навіть за умов війни. Подібні випробування загартовують та перевіряють нашу економіку. Українські фахівці змогли оцінити плюси та недоліки роботи української економіки у надзвичайних умовах. Україна показала себе як розвинена та сучасна країна. Нові сервіси, нові можливості та залучення коштів партнерів тримають бізнес «на плаву» та забезпечують задовільне функціонування економіки.

Перелік використаних джерел:

1. Школьник І. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку. URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Shkolnyk_Inna/Finansovyi_rynok_Ukrainy_suchasnyi_stan_i_strategiia_rozvytku.pdf?PHPSESSID=vt6o6f8m131itr4150e1lsjq4
2. Вікіпедія. Ринок капіталів. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%BA_%D0%BA%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B2
3. Укрінформ. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3543772-v-ukraini-majze-povnistu-vidnovluetsa-robota-fondovogo-rinku.html>
4. МінФін. Топ-10 брокерів, за допомогою яких можна купити акції на іноземних фондових біржах. URL : <https://minfin.com.ua/ua/currency/articles/yaki-brokeri-dozvolayut-ukrayincyam-kupuvati-akciyi-za-kordonom/>
5. Сімейний бюджет. MonoInvest: інвестувати не можна чекати. URL : <https://simeinyi-budzheta.ua/investments/monoinvest-%D1%96%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B8-%D0%BD%D0%B5-%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%B0-%D1%87%D0%B5%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B8/>
6. Срипін В. монобанк за місяць продав військових облігацій на 1 млрд гривень. URL : <https://itc.ua/ua/novini/monobank-za-misyac-prodav-vijskovih-obligacij-na-1-mlrd-griven/>
7. МінФін. Як і де купити військові облігації ? URL : <https://minfin.com.ua/ua/invest/articles/kak-i-gde-kupit-voennoye-obligacii/>

8. Економічна правда. Віртуальні активи в Україні. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/09/1/664585/>
9. Вікіпедія. Валютний ринок. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%BA
10. МінФін. Індекс міжбанківських ставок *овернайт*. URL : <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/mb/uonia/>

УДК 330.332

Бучко Тарас

студент групи ПФм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Радинський Сергій

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет

імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Taras Buchcko

student of group PFm-51

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Sergiy Radynskiy

PhD (Economics), Associate Professor

Associate Professor of Economics and Finance Department

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ТА ХАРАКТЕРНІ РИСИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТА ЕКОНОМІКИ ECONOMIC CONTENT AND CHARACTERISTICS OF THE ECONOMIC ATTRACTIVENESS OF AN ECONOMIC SUBJECT

У теперішній час економіка країни потребує сталого розвитку. В умовах жорсткої міжнародної конкуренції на ринку капіталів, коли попит перевищує пропозицію, виникає проблема залучення інвестиційних ресурсів, що потребує формування сприятливого середовища.

Головна суть інвестиційної привабливості полягає в реалізації стратегії отримання максимального прибутку від вкладеного капіталу. Тому на сьогоднішній день, при розробці і прийнятті інвестиційних рішень, іноземний інвестор спирається на дослідження конкурентоспроможності регіональної економіки, а саме звертає увагу на регіони, які є більш привабливими.

Систематизація існуючих підходів до трактування сутності поняття «інвестиційна привабливість» дозволила нам виділити два підходи до інвестиційної привабливості – з позицій інвестора та з прив'язкою до об'єкта інвестиційна привабливість держави, регіону, галузі, суб'єкта господарювання (цінного паперу, деривативу, активу) та ін. (рис. 1).

Існують різні науково-методичні підходи щодо тлумачення сутності поняття «інвестиційна привабливість» з позиції інвестора. Так, наприклад, Н. Макарій вбачає в ній справедливу кількісну і якісну характеристики зовнішнього і внутрішнього середовища